

Kur'an Işığında Milli ve Manevi Bir Değer: Cesaret

ŞADI EREN^a

Öz: Milli ve manevi değerlerimizin en önde gelenlerinden biri, cesarettir. Tarihimiz, -her millete nasip olmayacak kadar- cesaretin şanlı örnekleriyle doludur. Bu cesaretimizin arka planında koca bir tarihi birikim, İslam'ın kudsi düsturları, aldığımız terbiye gibi çok önemli dinamikler vardır. Her insan, hem korkak, hem de cesur olabilecek bir yapıya sahiptir. İyi bir eğitimle, diğer duygular gibi cesareti de iyi bir kıvamda kullanmak gerekmektedir. Bu çalışmada, cesaretin insan mahiyetindeki yeri ve önemi, cesaretin dengeli ve mutedil kullanımı, cesaretin imanla ve niyetle ilişkisi gibi konulara temas edilecek, ayrıca rol model olabilecek bazı cesaret uygulamalarına yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Şecaat, tarih, cihad, savaş, nefis terbiyesi, Hz. Ali, Talut, Kuzman.

^a Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü
sadieren@hotmail.com

A National and Spiritual Value in the Light of the Qur'an: Courage

ŞADI EREN

Abstract: One of the foremost of our national and spiritual values is courage. Our history is full of glorious examples of courage - not enough for the whole nation. In the background of our courage, there is a great historical accumulation, Islamic kudsi motives, and the finishing dynamics we take. Every human being has a structure that can be both cowardly and brave. With good training, it is necessary to use courage as well as other feelings in a good consistency. This study will include some courageous practices that will touch on topics such as courage, place and importance in human nature, balanced and moderate use of courage, courage with faith and intention, and role models.

Keywords: Bravery, history, jihad, war, soul training, Ali, Saul, Quzman.

Savaş ve Yiğitlik

Cesaret denildiğinde ilk hatıra gelen isimlerden biri Hz. Ali'dir. Hz. Peygamber, Hz. Ali'yi cesaret noktasında nazara vererek şöyle buyurur: "Ali gibi yiğit, Zülfikar gibi kılıç yoktur."¹

Şüphesiz Hz. Aliden başka nice yiğitler, Zülfikar'dan başka nice kılıçlar olmakla beraber, buradaki vurguyu şöyle anlayabiliriz: Hz. Ali, hem yiğitliğin hem de kılıcın hakkını mükemmel vermiştir. Yaşadığı destansı hayat, bunun en büyük isbatıdır. Özellikle savaşlar, Onun yiğitliğinin en güzel örnekleriyle doludur. Bunlardan biri de Hayber Savaşıdır. Hayber kalesi kuşatılmış, ama bir türlü fetih gerçekleştirilememişti. Rasulullah şöyle buyurdu: "Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki, Allah bize O'nun eliyle fethi nasip edecek."² Diğer gün sancağı Hz. Ali'ye verdi ve fetih Onun eliyle gerçekleşti.

Cesaretin ortaya çıktığı en büyük alan savaş meydanları olmakla beraber, aslında hayatın hemen her alanı cesareti gerektiren durumlarla doludur. Dolayısıyla hemen her kesin bu ulvi duyguya ihtiyacı vardır.

Cesaret Duygusu

Cesaret, mahiyetimizde yer alan duygulardan biridir. Gözümüz olmasa göremezdik, kulağımız olmasa duyamazdık, benzeri bir şekilde cesaretimiz olmasa bir şeye teşebbüs edemezdik. Nitekim cesareti az olan kimseler bir işe girişmekte ciddi tereddütler yaşamakta ve o işi gerçekleştirememektedir. Başarı, cesaretle yakın arkadaşıştır. Hemen her başarı, belli oranda risk almayı gerektirir, risk almayanlar güzel neticeleri göremezler. Mesela korkak bir tüccar büyük yatırımlara giremez, belki zarar etmez ama büyüyemez. Korkak bir idareci yeni açılımlar yapamaz, kendi dar dairesinde ömrü geçer. Korkak bir komutan savaşa cesaret edemez, milletini koruyamaz ve geliştiremez...

Cesaretle ölçü

Cesaret, mahiyetimizde yer alan gadab kuvvesinin denge halidir. Şöyle ki: İnsan bedeninde hayatın devamı için üç kuvve vardır:

1-Faydalı şeyleri cezbedici shevi kuvve.

¹ İbnu Hişam, Siret-i Mebeviye, IV, 51

² Müslim, *Fadâil's-Sababe*, 34

2-Zararları def edici gadab kuvvesi.

3-Fayda ve zararı birbirinden ayıran akıl kuvvesi.

İnsan, kendisine verilen şehvet kuvveti ile yararına olan şeyleri elde etmeye çalışır. Gadap kuvveti ile, ona zarar veren şeyleri ortadan kaldırmaya gayret eder. Akıl kuvveti ile de faydalı ve zararlı olanları birbirinden ayırır.

Bu kuvveler için fitrî olarak bir sınır konulmadığından, uygulamada üç merteye meydana gelir: Bunların noksan kullanılması tefrit, aşırı kullanılması ifrat ve dengeli kullanılması vasattır. Mesela gadab kuvvesinin tefriti korkulmayacak şeylerden bile korkmaktır. İfratı; maddi mânevi hiçbir şeyden korkmamak hâlidir. Vasatı ise cesarettir. Bu mertebeyi elde eden biri, milli ve manevi değerler için aşk ve şevkle ruhunu feda eder. Savaşlarda büyük kahramanlıklar gösteren kimseler, bu mertebeyi elde edenlerden çıkar. Tefrit mertebesinde yer alanlar, savaş gibi tehlikeli hallerde ortada görülmek istemezler. İfrat mertebesinde yer alanlar ise, ne halktan korkarlar, ne de Hak'tan. Çekinmeden her türlü kötülükleri yaparlar. Büyük zulümleriyle tarihe geçmiş olan Firavun, Şeddat, Stalin gibi müstebit liderler, gadap kuvvesini müfrit kullanan kimselerdir.

Cesaretin Kontrolü

"Kontrolsüz güç, güç değildir" denilir. Benzeri bir şekilde kontrolsüz cesaretin de faydadan ziyade zarar verebileceğini söyleyebiliriz. Mesela, cesaretle ticarete dalmak isteyen biri, evvelinde iyi bir piyasa araştırması yapmazsa, tam bir hayal kırıklığı yaşayabilir, çok kâr etmeyi planlarken kısa zamanda iflas edebilir.

İnsan nefsi, kötülüklerle meyilli bir tabiattadır. Nefis, şeytandan aldığı telkinlerle insanı süflî şeylerle meşgul eder. İşte, nefisle mücadele, bu telkinlerin tesirini kırar, etkisiz hale getirir. Hz. Peygamber, "senin en zararlı düşmanının nefisindir" ifadesiyle, nefis düşmanının zararına dikkat çeker.³ "Pehlivan, rakibinin sırtını yere getiren değil, öfke anında nefisine galip gelendir" diyerek, nefisle yapılacak mücadelenin zorluğunu bildirir.⁴ "Mücahid, nefsiyle cihad edendir" sözüyle de,

³ Muhammed Aclûni, , *Keşfu'l-Hafa*, I,143

⁴ Buhari, Edeb, 102; Müslim. Birr., 106-108; Ahmed İbnu Hanbel, *Müsted*, I, 382

nefis mücadelesinin bir cihad olduğunu anlatır.⁵ Tebuk seferinden dönerken ashabına, "küçük cihaddan, büyük cihada döndük" demesi, nefisle yapılan cihadın büyük bir cihad olduğunu ders verir.⁶

Nefisle cihadın, cihad-ı ekber olduğunu bildiren rivayet, gerek senet, gerek mana yönüyle tenkit edilmişse de, bu rivayetin sahîh bir mananın tercümanı olduğunda şüphe yoktur. Zira nefsiyle cihad etmeyen kişiden, düşmana karşı cihadda bir fedakârlık beklenemez.⁷ Rasulullahın bu sözü, insanları düşmana karşı savaştan alıkoyan bir hadîs olmayıp, nefisle mücadeleye dikkat çeken bir ifadedir.⁸

Sathi bir nazarla bakanlar, düşmanla savaşı daha büyük bir cihad olarak görebilirler. Hâlbuki düşmana karşı cihadın başlangıcı, nefisle cihaddan geçer. Nefsiyle cihad etmeyen, düşmanla savaşamaz. Nefsine mağlup olan, düşmana da mağlup olur. Seyyid Kutub'un ifadesiyle, "savaş alanı sadece meydanlar değildir. İnsanın içi de, bir başka savaş alanıdır."⁹ "İç âlemdaki savaşta galip gelmeden, meydandaki savaşta galip gelinmez."¹⁰

Nefisle olan cihad, bir ömür boyu devam eder. Düşmanla olan cihadda, aynı devamlılık yoktur. Düşmanla cihad esnasında, daha büyük bir cihad insanın iç âleminde yaşanır. İnsanın nefsi, şeytandan aldığı direktiflerle, o insanı savaştan vazgeçirmeye çalışır, en azından cesaretini kırmak ister. "Geride çoluk çocuğun var. Ya yaralanıp sakat kalırsan...? Hele ölecek olursan... Hanımın başkasına gider, çocukların perişan olur... vs... vs..." şeklinde nefisten feryatlar gelir. Bu sesleri aşabilenler, düşman karşısındaki cihadda muvaffak olurlar, aslanlar gibi dövüşürler.

İman- Cesaret İlişkisi

Her insan, hem korkak, hem de cesur olabilir. Bediüzzamanın şu ifadeleri cesaret ve korkaklığın kaynağını bildirir: "Her hakîki hasenat gibi, cesaretin dahi menbai, imandır, ubudiyettir. Her seyyiat gibi,

⁵ Tirmizi, Fedailu'l-Cihad, 2

⁶ Aclûnî, I,424; Fahreddin Râzî, *Mefâtibu'l-Gayb* XXIII, 72; Kadı Beydavî, , *Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil*, II, 97

⁷ Ahmed Kâdiri, *El-Cihadu fi Sebilillab*, I, 275

⁸ Hasan Benna, *Risaletu'l-Cihad* ("Resailü Hasan el-Benna" kitabı içinde), s., 58-59

⁹ Kutub, I,457

¹⁰ Kutub, I,493

cebanetin dahi menbaı, dalalettir."¹¹ Yani, iman ve Allah'a kulluk, her türlü iyiliğin kaynağı olduğu gibi, cesaretin dahi kaynağıdır. Her türlü kötülük, küfür ve dalaletten geldiği gibi, korkaklık da aynı kaynaktan çıkmaktadır.

İman ve cesaret, birbirine yakın komşudur. Sıradan bir insanın cesur olmaması çok da önemli bir kusur olmayabilir. Ama insanlığa rehber seçilen peygamberlerin cesur olmaması düşünülemez. Kendisi de destansı bir cesaret timsali olan Hz. Ali, Hz. Peygamberin cesaret ve kahramanlığını şöyle anlatır: "Savaş kızıştığında biz Rasulallahın arkasına sığındık. O esnada, bizden hiçbirimiz düşmana O'ndan daha yakın mesafede olmazdı."¹²

Hz. Peygamberin hicrette Sevr mağarasında sergilediği şu tavır, iman - cesaret ilişkisinin en muhteşem tablolarından biridir. Şöyle ki: İslam'ın Mekke döneminin son zamanında müşriklerinin önde gelenleri, Daru'n-Nedve denilen toplantı salonunda bir araya gelirler. Hz. Peygambere karşı ne yapmaları gerektiğini görüşürler. Bir kısmı hapsedmek, bir kısmı sürgüne göndermek, bir kısmı da öldürmek fikrinde. "Öldürelim" diyen Ebu Cehil, her kabileden bir kişinin seçilip toptan Rasulallah'a hücum edilmesi ve öldürülmesi fikrini ileri sürer ve bu fikir kabul edilir.¹³ Kur'an-ı Kerim, bu durumu, ayetlerinde şöyle anlatır: "Bir vakit o kâfirler, seni bağlayıp hapsedmek veya öldürmek veya çıkartmak için sana tuzak kuruyorlardı..."¹⁴

Hz. Peygamber bu ortamda hicreti seçer. Hicrette yol arkadaşı Hz. Ebu Bekir'dir. Beraber Sevr mağarasında üç gün kalırlar. Hz. Ebu Bekir, Rasulallah'ın hayatı açısından büyük bir endişe duyarken, Rasulallah, onu şöyle teskin eder: "Üçüncüleri Allah olan iki kişiyi, sen ne sanıyorsun?"¹⁵

Kur'an-ı Kerim, bu anı ebedileştirdiği ayetlerinde, bu olaydan şöyle bahseder:

¹¹ Said Nursî, *Sözler*, s., 18

¹² Şerif Radî, *Nehcül-Belağa*, s. 739

¹³ Ebu'l-Berekat Neseî, *Medariku't-Tenzil*, II, 101

¹⁴ Enfal, 30

¹⁵ Râzî, XVI, 63; Beydâvî, I, 405; İbnu Kesîr, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, IV, 95; Neseî, II, 127

"Eğer siz Peygamber'e yardım etmezseniz, Allah vaktiyle O'na yardım etmişti (yine yardım eder). Hani, kâfirler O'nu yurdundan çı-karmışlardı. Mağarada, sadece iki kişi idiler. Arkadaşına şöyle diyordu: 'Üzülme, Allah bizimle beraberdir.' Böylece, Allah O'nun üzerine sekînetini (emniyet ve rahmetini) indirdi. Görmediğiniz ordularla O'nu kuvvetlendirdi..."¹⁶

Bu bağlamda bazı Müslümanların Uhud mağlubiyeti sonrası sergi-ledikleri şu kahramanca tavır da zikre şayandır. Şöyle ki: Uhudda yaşa-nan mağlubiyet acısının hemen akabinde bazıları "Ebu Süfyan, karşı-sında durulmaz bir orduyla yola çıkmış, geliyor. Vallahi, bir tekiniz sağ kalmazsınız" şeklinde Müslümanların manevi kuvvetini yerle bir etme-ye yönelik propaganda yaparlar.¹⁷ Ama Müslümanlar bu propagandaya aldanmazlar, "gelecekleri varsa görecekları var" tarzında mukabelede bulunurlar. Kur'an, onların bu tavrını medihle şöyle der:

"Onlar öyle kimselerdir ki, insanlar kendilerine 'düşmanlar sizin için toplandı, onlardan korkun' dediklerinde, imanları ziyadeleşip şöyle dediler: Hasbünallah ve ni'me'l-vekil. (Allah bize yeter. O ne güzel vekildir)."¹⁸

Cesaretin İki Önemli Arka Planı

Mü'minlerin cesareti ve kâfirlerin korkaklığı, özellikle savaşlarda çok açık bir şekilde görülmektedir. Mü'mini cesur yapan, temelde şu iki esastır: a- Ecel birdir, değişmez. b- Ölürsem şehidim, kalırsam gazi.

a- "Onların ecelleri geldiğinde, bir an geri kalmazlar, öne de geç-mezler"¹⁹ ayeti, "ecel birdir, değişmez" gerçeğini ifade eder. Savaşta ön cephede olanla, arka cephedeki, ölüme aynı uzaklıktadır. Hatta cep-hede olanla, evinde istirahat eden arasında, ölüme uzaklık-yakınlık farkı yoktur. Niceleri vardır, pek çok savaşa girer, yatağında vefat eder. Niceleri de vardır, ilk defa savaşa katılır, hayatını kaybeder.

Halid Bin Velid'in durumu, buna güzel bir örnektir. Yatağında ömrünün son dakikalarını geçirirken etrafındakilere şöyle der: "Şu

¹⁶ Tevbe, 40

¹⁷ Râzî, IX, 99; Nesefî, I, 195

¹⁸ Al-i İmran, 173-174

¹⁹ A'raf, 34; Yunus, 49; Nahl, 61

kadar savaşa katıldım. Vücudumda ok-mızrak yarası veya bir darbe izi olmayan hiçbir uzvum yok. Ama gördüğünüz gibi, yatağımda vefat ediyorum. Korkakların kulakları çınlasın!"²⁰

b- Mü'min için, savaşta iki güzelden biri vardır:²¹ Ya şehitlik, ya zafer.²² "Ölürsem şehidim, kalırsam gazi" diyen bir mü'min, böyle beklentileri olmayan bir kâfirden, elbette daha cesur olacaktır.

Öyle görülüyor ki, nefis terbiyeyi kabul eder. Rezil hasletlerden sıyrılıp, güzel hasletlerle donanır. Bunun neticesinde, paraya-pula kul olmaktan kurtulur, Allah'a kul olur. Menfaat peşinde değil, fazilet peşinde koşar. Heva'ya değil, hüdaya tabi olur. Himmetini yüksek tutar. Kendi için değil, başkaları için yaşar. "Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir" hakikatine mazhar olur.²³

Cesaret-Niyet İlişkisi

Hz. Peygamberin ifadesiyle, "ameller niyetlere göredir. Herkes için ancak niyet ettiği vardır."²⁴ Cesaretin makbul bir amel olması, iyi bir niyete bağlıdır. Niyette problem varsa, cesur görünümlü bir amel, Allah katında bir kıymete haiz olmayabilir.

Uhud Savaşı'nda yaşanan Kuzman olayı, buna ibretli bir misaldir. Şöyle ki: Kuzman, cesur biridir. Savaşta çok yararlılık gösterir. Resulullah, daha önceden onun cehennem ehli olduğunu söylemiştir. Kuzman, ağır yaralı bir halde iken, biri der: "Vallahi, bugün büyük cesaret gösterdin. Müjdeler olsun sana." Kuzman der: "Ne müjdesi? Ben ancak kavmimin şerefi için savaştım. Yoksa savaşmazdım." Daha sonra, yarası şiddetlenince, acıya dayanamaz, kendini öldürür.²⁵ Öyle anlaşılıyor ki, cesaret, güzel bir niyetle yan yana olma durumunda makbul bir amel olur, değilse bir kıymet ifade etmez.

Cesaretin Frenlenmesi

Arabalarda fren sistemine ihtiyaç olması gibi, cesaretle de zaman zaman fren sistemine ihtiyaç olabilir. Şu ayete bu çerçevede bakabili-

²⁰ İbnu Kesîr, I, 441

²¹ Tevbe, 52

²² İbnu Kesîr, IV, 102; Nesefî, II, 130

²³ Nursî, *Hutbe-i Şamiye*, s. 59

²⁴ Buhârî, *Bed'ül-vahy*, I

²⁵ Buhârî, *Cihad*, 77

riz: "Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın."²⁶

Mesela, kendini uçurumdan atmak veya trenin altına yatmak gibi hareketler intihar anlamına geldiğinden dinen caiz olamaz. Düşmanın çok ve kuvvetli olduğu bir zamanda ona sataşıp ülkeyi hedef haline getirmek, cesaret değil, bir nevi cünundur. Nitekim Hz. Peygamber, İslamın Mekke döneminde doğrudan savaşa izin vermedi, zaten az sayıda olan Müslümanları düşmana kırdırmadı.

Bu çetin dönemde, bazı mü'minler Hz. Peygambere gelip derler: "Ya Rasulallah, Allah'a dua etsen de bize zafer verse." Hz. Peygamber, onlara şöyle cevap verir: "Sizden önceki ümmetlerde öyle durumlar olmuştu ki, kimi çukura konulup başı testereyle kesiliyor, vücudu ikiye biçiliyordu. Kimi, demir taraklarla taranıp eti kemiğinden ayrılıyordu. Fakat bu haller, onları dinlerinden döndürmüyordu. Allah'a yemin ederim ki, Allah bu işi tamamlayacaktır. Öyle ki, San'a'dan Hadramevt'e giden bir atlı, Allah'tan ve koyunları hakkında kurttan başkasından korkmayacaktır. Fakat siz, acele ediyorsunuz."²⁷

Ancak üstteki ayeti yerinde gösterilmesi gereken cesur hareketlere bir engel gibi de görmemek gerekir. Nitekim "Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın" ayetiyle ilgili olarak, şu rivayete de yer verilmiştir: Muaviye zamanında, İslâm ordusu İstanbul önlerine gelir. Savaş esnasında, muhacirden bir zat, düşman saflarına dalar. Bazıları, bu hareketi "kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın" ayetine aykırı görür. Bunun üzerine, Hz. Peygamberin sancaktarı Ebu Eyyub El-Ensarî şöyle der: "Biz bu ayeti daha iyi biliriz. Çünkü bu ayet, bizler hakkında indi. Rasulullah ile beraber yaşadık. Onunla beraber çok hallerle karşılaştık. O'na yardımcı olduk. Neticede İslâm galip geldi. Ensar olarak bir araya toplandık. "Allah bize, Rasulüne sahabî olmayı, O'na yardımcı olmayı nasip etti. Artık İslâm galip geldi, Müslümanlar çoğaldı. Biz O'nu, çoluk-çocuk ve mala tercih etmiştik. Artık savaş bittiğine göre, evlerimize, çocuklarımıza dönelim, onlarla yaşayalım" diye konuştuk. İşte bizler böyle bir halde iken, bu ayet nâzil oldu."²⁸

²⁶ Bakara, 195

²⁷ Buharî, Menakıb, 25

²⁸ İbnü Kesîr, I, 331; Ebu Davud, Cihad, 22; Tirmizi, Tefsîr, 2/19

Öyle anlaşılıyor ki, bazan tehlike ileri atılmakta değil, geri kalmaktadır.

Cesur İnsan Modeli

İnsan, fitraten evhamlıdır, kolay kolay büyük cesaret isteyen şeylere teşebbüs edemez. Ama önünde iyi örnek görürse, onu modelleyerek benzemeye çalışır. Mesela cesur bir komutan, emri altındakileri iyi yetiştirir, yönlendirir, cesaretlendirir. Böylece, büyük başarılarla beraberce imza atarlar. Mesela şu olaya bakalım: Uhud Harbinde peygamber efendimiz eline bir kılıç alır ve ashabına şöyle seslenir:

“Bunun hakkını kim verecek?” “Hakkı nedir ya Rasulallah?” derler. “Hakkı kırılıncaya kadar düşmanla savaşmaktır.” buyurur. Ebu Dücane “ben veririm Ya Rasulallah ” der. Kılıcı alır, çalınmış bir şekilde düşman saflarına doğru yürür. Hz. Peygamber, onun ardından şöyle söyler: “Bu yürüyüş Allahın sevmediği bir yürüyüştür. Ama savaş hali müstesna.”²⁹

Kur'an-ı Kerim'de zikredilen, "Talut - Calut" kıssası, cesur bir insanın bir milletin mukadderatını bile etkileyebileceğini bize gösterir.³⁰ Şöyle ki: İsrailoğulları, Hz. Musa'dan sonra bir müddet istikamet üzere yaşarlar. Daha sonra, bozulmalar başlar, günahlara dalarlar. Cenab-ı Hak, onlara düşmanlarını musallat eder. Düşmanları, onların bir kısmını öldürür, bir kısmını da esir ederler. Pek çok beldelerini ele geçirirler. Tevrat levhaları ve Hz. Musa döneminden kalan mukaddes emanetler, düşmanın eline geçer.³¹ İşte, böyle bir vasatta, peygamberlerine şöyle derler: "Bize bir kral (melik) belirle de, Allah yolunda savaşalım. Peygamberleri dedi: Savaş üzerinize farz kılınırsa, savaşmamalık etmeyesiniz? Dediler: Allah yolunda savaşmamıza bizim için ne engel var? Yurtlarımızdan çıkarıldık, çocuklarımızdan uzak bırakıldık."³²

Neticede, savaş kendilerine farz kılınır. Fakat pek azı müstesna, sözlerinde durmazlar, savaştan yüz çevirirler. Peygamberleri, Talut'un

²⁹ İbnu Sa'd, *Tabakat*, III/101

³⁰ Bu kıssa, Muharef Tevrat'ta I. Samuel bölümünde ayrıntılı bir şekilde anlatılır. Orada bu Peygamberin ismi Samuel, Talut'un ismi Saul olarak geçer.

³¹ İbnu Kesir, I, 443-444

³² Bakara, 246

Allah tarafından kendilerine kral olarak seçildiğini söyler. Talut, kral ailesinden değildir. Üstelik serveti de yoktur.³³ Bu bahanelerle onu kral olarak kabul etmezler. Peygamberleri şöyle der: "Allah onu seçti ve ona bilgi ve vücut kuvveti bakımından üstünlük verdi."³⁴ Daha sonra, onun krallık alametinden bahsedip der: "Onun krallık alâmeti, 'tabut'un size gelmesidir. O 'tabut'ta Rabbinizden size bir 'sekîne' ve Musa ve Harun ailesinin arkaya bıraktıklarından bir 'bakiyye' (arda kalanlar) vardır. Onu melekler taşır. Eğer inananlar iseniz, bunda sizin için büyük bir alamet vardır."³⁵

Ayette geçen "tabut", kalb olarak da açıklanmıştır. Yani, "Talut size, yürek kazandıracak. O kalbte, "sekîne" bulunacak."³⁶ Böylece sükûnet bulacak, itmi'nan kazanacaksınız. Emin adımlarla hedefinize doğru yol alacaksınız." Ayette, Hz. Musa ve Hz. Harun ailesinden kalan bakiyye'den de bahis vardır. Öyle anlaşılıyor ki, bu bakiyye, onlarda mukaddes emanetlerden idi. Hristiyanlıktaki "haç" misali üzerlerinde etkili idi. Bu "bakiyye"nin, onların ilmi, cesareti gibi şeyler olması da mümkündür. Yani "böyle şeyler Hz. Musa ve Hz. Harun dönemlerinde kalmış, sizde şu anda onlardan eser yok. Talut, bunları size kazandıracak."

Peygamberlerinin bu sözlerinden sonra, İsrailoğulları Talut'u kral olarak seçerler. Belli bir hazırlık döneminden sonra, Talut ordusunu harekete geçirir. Bir nehre vardıklarında, onların irade gücünü denemek için der:³⁷ "Allah sizi bir nehirle deneyecek. Ondan içen benden değildir. Onun tadına bakmayan ise bendendir. Ancak, bir avuç elle içmeye izin vardır."³⁸

Pek azı müstesna, nehirden içenler. Nehirden içenler, "bugün bizim Calut ve ordusuna karşı koyacak tâkatımız yoktur" derken, Allah'a kavuşacaklarına inanan ve sudan içmeyenler, cesaretle şöyle derler: "Nice az topluluklar, Allah'ın izniyle nice çok topluluklara galip gel-

³³ Râzî, VI, 173

³⁴ Bakara, 247

³⁵ Bakara, 248

³⁶ Beydavî, I, 131

³⁷ Râzî, VI, 180; Kutub, I, 268

³⁸ Bakara, 249

miştir. Allah sabredenlerle beraberdir."³⁹ Düşmanla karşılaştıklarında ise, şu duayı yaparlar: "Ya Rabbena, üzerimize sabır yağdır. Ayaklarınıza sebat ver. Kâfirler topluluğuna karşı bizi muzaffer kıl."⁴⁰

Allah'ın izniyle karşı tarafı hezimetle uğrattılar. Böylece, Beni İsrailde "krallar dönemi" adı verilen yeni bir dönem başlar. Talut'un ordusunda bir asker olan ve Calut'u öldüren Hz. Davud, Talut'tan sonra Beni İsrailin başına geçer. Böylece, hem manevî hem de maddî saltanatı beraberce götürür. Hz. Davud'dan sonra da, devletin başına Hz. Süleyman geçer. Bu dönemlerde Beni İsrail, çok şaşaalı günler yaşarlar.

Öyle anlaşılıyor ki, komutan, güçlü bir irade sahibi olmalı, zorluklar karşısında yılmamalı. Engel tanımadan yoluna devam etmeli. Yoldan dönenler, onu yolundan alıkoymamalı. Ve yine öyle anlaşılıyor ki, komutan cesaretli olmalı. "Az bir toplulukla ne yapılır ki" demeyip Allah'a dayanmalı. Nitekim Talut, savaş emri geldiğinde yüz çeviren ekseriyete aldırmandan yola çıkmış, savaşa gelenlerden çoğunun kendi arzusu hilafına nehrin suyundan içmesine de aldırmaıyıp savaşa girmiş ve galip gelmiştir.

Cesur Bir Lider: Hz. Musa

Hz. Musa, esaret altında olan kavmini hürriyete kavuşturmuş komutan bir peygamberdir. Ama bu çok da kolay olmamıştır. Esaretin korkusu ve sinmişliği dem ve damarlarına işlemiş bir kavmi, düşmanla savaşan bir seviyeye çıkarmak, yıllar alan bir uğraşı gerektirir.

İsrailoğulları Hz. Musa'nın liderliğinde Mısırı terk ederler. Kızıldeniz'i geçer, düşmanlarından emin hale gelirler. Ama daha önlerine çıkan ilk savaşta yan çizerler. Şöyle ki: Hz. Musa, arz-ı mukaddesin kendilerine vadedildiğini söyleyip onları savaşa çağırduğında şöyle cevap verirler: "Ya Musa, orada zorba bir kavim var. Onlar oradan çıkmadıkça, biz asla oraya giremeyiz. Eğer ordan çıkarlarsa, o zaman girebiliriz."⁴¹ Hz. Musa, biraz daha teşvik edince, şunları söylerler: "Ya Musa, onlar orada olduğu müddetçe biz oraya giremeyiz. (Çok istiyorsan)

³⁹ Bakara, 249

⁴⁰ Bakara, 250

⁴¹ Maide, 22

Sen ve Rabbin gidin savaşın. Biz burada oturacağız!"⁴² Bu küstah tavırlarına ceza olarak kendilerine va'dedilen mukaddes beldelere hemen giremezler, kırk yıl çölde bekletilirler.⁴³ Hz. Musa, bu zaman zarfında onların çocuklarını eğitir. Bu nesl-i cedid, nebevi metotla cesur bir şekilde yetiştirilir ve mukaddes beldeler bunların elleriyle fetholunur.

Onları bu taşkınlık ve şaşkınlıkları içinde bırakıp, bir de Müslümanların ilk savaşı olan Bedir öncesi ashabın durumuna bakalım: Rasullullah, kendilerinden üç kat fazla olan düşmanla savaş konusunu meşveret ederken Hz. Mikdad şöyle der: "Ya Rasullullah! Allah sana neyi emretmişse onu yap. Vallahi biz, Beni İsrail'in Hz. Musa'ya dediği gibi 'Sen ve Rabbin gidin savaşın. Biz burada oturacağız' diyecek değiliz." Sahabenin önde gidenlerinden Sa'd Bin Muaz ise, şöyle der: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bize denize dalmamızı emretsen, tereddüt etmeden hepimiz dalarız."⁴⁴

Her iki ümmetin bu itaat-ısyen tablosu asırlara yansır. İtaati şiar edinen İslâm orduları, dünyanın dört bir yanında zaferden zafere koşarlar. İsyani şiar edinen Yahudiler ise, dünyanın dört bir yanında hep azınlık olarak yaşarlar. Krallar dönemi sonrasında, ta 1948'lere kadar, iki bin yılı aşkın bir zaman dilimi içinde, yersiz, yurtsuz, vatansız kalırlar, "dünya vatandaşı" olarak yaşarlar.

Sonuç

Yerinde kullanılan bir cesaret, insan için en önemli duygulardan biridir. Cesareti olmayan biri, âdeta ayakta gezen bir cenazeye benzer. Böyle biri, heyecanını ve şevkini kaybetmiştir. Dünyasında evham, korku, endişe gibi menfi duygular vardır. Karamsar bir bakışla etrafa ve olaylara bakar. Geleceğiyle alakalı olarak parlak tablolar hayal edemez. Bilgi ve tecrübe birikimini de kullanarak cesaretle iş yapan kimse ise, enerji doludur, aşk ve şevkle çalışır. Dünyasında ümit, heyecan, şevk ve gayret gibi duygular hükmeder. Etrafa ve olaylara bakışı müsbettir. Böyle biri geleceğini gayet parlak olarak tahayyül eder ve öyle olması için çok ciddi bir gayret içinde olur.

⁴² Maide, 24

⁴³ Bkz. Maide, 25-26

⁴⁴ Müslim, Cihad ve Siyer, 30

Cesur insanlardan meydana gelen bir toplum son derece dinamik-tir. O toplumun fertleri hemen her alanda teşebbüs güçlerini kullanırlar. Hatta buldukları yerler dar gelir, dünyanın her tarafına açılırlar. Böyle bir toplum, zaman zaman mağlubiyet bile yaşasa, sonunda galip gelmesini bilir.

Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşları olarak geriye dönüp baktığımızda gerek milli gerekse İslam tarihimizin en güzel cesaret örnekleriyle dolu olduğunu görürüz. Bu bize, atadan toruna tevarüs etmiş artı bir değerimizdir. Son olarak yaşanan 15 Temmuz darbe teşebbüsü gecesinde yaşanan tankın önüne yatmak gibi cesaret örnekleri, bu duygunun bizde hala ne derece canlı ve dinamik olduğunun göstergelerindendir. O gece yaşananlar, başka milletlere örnek olabilecek kalitede bir şahlanış destanıdır. Bu muhteşem duyguyu hem bugünümüz, hem de yarınlarımız için canlı ve dipdiri tutmak, başta idarecilerimiz olmak üzere, eğitim camiamızın ve bütün hamiyet ehli insanlarımızın en büyük bir görevidir.

Kaynaklar

- Aclüni, Muhammed, *Keşfu'l-Hafa*, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 1351 h.
- Beydavi, Kadı, *Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988
- Benna, Hasan, *Risaletü'l-Cihad (Resailü Hasan el-Benna kitabı içinde)*, Daru'l-Endülüs, Beyrut, 1965
- Buhari, Muhammed İsmail, *Camii's-Sabih (Sabihu'l-Buhari)* Çağrı Yay. İst. 1981
- Ebu Davud, *Sünen*, Çağrı Yay. İst. 1981
- İbnu Hanbel, Ahmed, *Müsned*, Çağrı Yay. İst. 1981
- İbnu Hişam, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut 1971
- İbnu Kesir, Hafız, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, Kahraman Yay. İst. 1985
- Kadiri, Ahmed, *el-Cibadu fi Sebilillab*, Daru'l-Menare, Cidde, 1992
- Kutub, Seyyid, *Fi Zulali'l-Kur'an*, Daru'ş-Şuruk, 1980
- Müslim, İbnu Haccac, *Camii's-Sabih, (Sabihu Müslim)*, Çağrı Yay. İst. 1981
- Nesefi, Ebu'l-Berekat, *Medariku't-Tenzil*, Daru'l-Fikr

Nursi, Said, *Sözler*, Sözler Yay. İst. 1987

Nursi, Said, *Hutbe-i Şamiye*, Envar Neş. İst. 1990

Radı, Şerif, *Nebcül-Belağa*, Müessesetü'l- Mearif, Beyrut

Razi, Fahreddin, *Mefatibu'l-Gayb (Tefsiru Kebir)*, Daru İhyai't- Türesi'l-Arabi

Tevrat

Tirmizi, Ebu İsa Muhammed, *Sünen*, Çağrı Yay. İst. 1981